

ХТО СТВОРИВ БІБЛІОТЕКУ, ТОЙ СТВОРИВ ЦІЛИЙ СВІТ

Бібліотека - серце університету... У Могілянці ця загальновідома теза стверджується постійно. Можемо говорити про спільне творення інформаційного науково-освітнього простору, про невід'ємність і взаємопов'язаність діяльності нашої Бібліотеки передусім з академічним процесом, коли Бібліотека реально перебуває у центрі навчального процесу, бо ж студенти постійно, щоденно потребують інформації для навчання та досліджень. „Бібліотека - це стиль життя в Академії”, — кажуть наші студенти, а стратегічний план розвитку НаУКМА стверджує: „Бібліотека - не лише місце книговикористання, книгопошанування, а також і мозковий центр університету, пов'язаний незліченними нитками з усіма світовими інформаційними ресурсами, забезпечуючи швидкий та зручний доступ до всіх наукових джерел, перебуваючи в центрі академічного та дослідницького процесів”.

Бібліотека — не тільки важлива складова університету вона життєво необхідна. Без потужної Бібліотеки не було б потужного й авторитетного нині дослідницького університету з якісними освітніми програмами. Без потреб університетської науки та освіти не було б такої книгозбірні, якою наразі є Могілянська бібліотека.

Однак Києво-Могілянська академія - не просто науково-освітній заклад. Це частина національної історії, науки, освіти, культури, державотворення. Упродовж століть вона була виразником і носієм специфічних рис духовності українського народу, могутнім чинником фор-

мування його самосвідомості, джерелом ідей боротьби за батьківську віру і національну свободу. Для всіх українців вона завжди буде національною святинею, не меншою, ніж Оксфорд для британців чи Сорбонна для французів, Карловий університет для чехів або Ягеллонський університет для поляків. Історія Академії тісно пов'язана з традиціями благодійності та меценатства: від Галшки Гулевичівни та Петра Могили, від гетьманів України та професорів старої Академії - до численних друзів і прихильників Академії сучасної. „І словом, і ділом”, порадами та коштами, обладнанням та книжками підтримали відроджену 1991 р. Києво-Могилянську академію українці всього світу.

За перших двадцять років відродженої Академії бібліотечний фонд зріс від нуля (1991 р. не було жодної книги!) до майже мільйона томів наукової та навчальної літератури, періодики, електронних ресурсів (понад 330 тисяч назв), 56 приватних колекцій, понад 9000 примірників вже у фонді рідкісних видань, понад 80 особових фондів у відділі наукового архіву. Створено розгорнуту структуру обслуговування у Бакалаврській, Дослідницькій, Філологічній, Мистецькій, Американській та інших бібліотеках, що цілісно складають Могилянську університетську книгозбірню.

Бібліотека - знаний і визнаний лідер у галузі впровадження новітніх інформаційних технологій та інших інновацій у бібліотечних сервісах і технологіях: перший в Україні бібліотечний сайт (з 1995 р.), перший електронний каталог он-лайн (на базі потужного програмного забезпечення ALEPH), від 1996 р. - перша автоматизована книговидача та електронне замовлення, перша система пошуку журналів A-Z, перша система віддаленого авторизованого доступу до ресурсів, один із перших університетських інституційних репозитаріїв відкритого доступу eKMAIR, підтримка університетських серіальних видань в електронному вигляді тощо. Одна з найбільших сьогодні в Україні електронна колекція: наукові е-книги, е-журнали, бази даних. Бібліотека - ініціатор багатьох міжнародних проєктів, зокрема створення Консорціуму ELibUkr („Електронна бібліотека України”).

І все ж, як кожна книгозбірня, Могилянська особливо пишається своїми фондами. У цьому ми завдячуємо передусім друзям та прихильникам відродженої Академії, адже майже 70 відсотків нашої колекції становлять дарунки. Історія Бібліотеки - це історія сучасного

меценатського руху численних державних і громадських наукових організацій та установ, приватних осіб не лише з України, а й зі США, Канади, Австралії, Франції, Німеччини, Бразилії та інших країн. Понад десять тисяч осіб подарували окремі книги чи цілі книгозбірні, наразі таких бібліотек уже 56: Омеляна Пріцака та Сергія Білоконя, Джеймса Мейса та Курта Зонтгаймера, Петра Одарченка та Олега Зуєвського, Аріядни та Богдана Стебельських, Марти Богачевської-Хомяк та Юрія Паславського, Миколи Браиченка-Петренка та Євгена Лащика, Степана Яреми та Віри Вовк-Селянської, Дмитра Павличка та Любомира Пирога, Ярослава Головача та Володимира Старицького та ін. Звичайно, пишаємося й особовими колекціями могилянців, найбільшою з яких є колекція ректора-засновника, нині почесного президента Академії В'ячеслава Брюховецького, президента НаУКМА Сергія Квіта, професорів Володимира Моренця, Михайла Брика та ін.

Тож тішимося, що славні традиції, започатковані фундаторами та меценатами Києво-Могилянської академії, підтримуються і сьогодні. Галшка Гулевичівна відписала свої землі Братській школі, Сагайдачний віддав на потреби Братства увесь кошовий скарб. Іван Мазепа збудував кам'яний навчальний корпус, відомий нині як „Мазепин“, та Богоявленський собор Братського монастиря, заснував щорічні стипендії „всякому з малоросійських дітей, хочакому вчитись“, поповнював бібліотеку різноманітними манускриптами. Петро Могила заповів Академії майже все своє майно, зокрема 2131 книгу, і просив берегти колегію як єдину заставу його земного життя...

Тяглість традицій триває...

Справді цісарським дарунком, поки що найбільшим у фінансовому еквіваленті за двадцять років історії відродженої Академії, і неопіненим з огляду важливості, став проект будівництва Бакалаврської бібліотеки Могилянки, підтриманий подружжям Омеляна і Тетяни Антоновичів.

Бібліотека - не перший дарунок Антоновичів Могилянці. „Без Антоновичів не було би Академії“, - стверджує у численних інтерв'ю ректор-засновник, нині почесний президент НаУКМА В'ячеслав Брюховецький. Адже саме на кошти родини Антоновичів, засновану ними стипендію, ще молодий тоді дослідник Інституту літератури АН України В. Брюховецький 1989 р. отримав можливість

ознайомитися із досвідом наукових студій та викладання у Ратгерському університеті (США), де, власне, і почав будувати плани щодо створення сучасного університету та відродження КМА. Саме на кошти премії Фондації Антоновичів (або, як називають її в Україні, „малої української Нобелівської премії“ чи, за влучним висловом Ліни Костенко, „чистої нагороди із чистих рук“), отриманої ним у 1995 р., В. Брюховецький замовив мантиї вже для перших випускників НаУКМА. Родина Антоновичів підтримувала інші проекти, бо „саме Могилянка, - неодноразово наголошував Омелян Антонович, - є центром культурного та духовного розвитку в сучасній Україні“. Як тільки університет оголосив про необхідний проект будівництва окремого приміщення Бакалаврської бібліотеки, точніше - реконструкції старої напівзруйнованої будівлі колишньої клінічної лікарні під потреби Бібліотеки, пан Омелян відгукнувся... мільйоном доларів. Це не лише дозволило у стислі терміни виконати проектні роботи й розпочати реконструкцію, це перетворило мрію про сучасну Бібліотеку в Могилянці у реальність. Увесь проект коштував майже два мільйони доларів, тож додатково за три роки реконструкції ми зібрали ще майже 900 тис. доларів на сучасне оснащення та обладнання Бібліотеки; понад 300 осіб та інституцій з України, США, Канади відгукнулися на наш запит про підтримку. І все ж найбільшим став внесок подружжя Антоновичів. На відзнаку глибокої вдячності будинок Бакалаврської бібліотеки Академії вирішено було назвати іменем Тетяни і Омеляна Антоновичів. Маємо Бібліотеку, рівноцінну найкращим бібліотекам світу за оснащенням, технологіями, за тим особливим затишком, притаманним бібліотекам, де справді люблять і поважають Книгу. Дякуємо родині Антоновичів за цей щедрий дар!

Я познайомилась із паном Омеляном лише на початку 2000-х рр. у справах бібліотечного проекту. Пощастило мені й трохи помандрувати разом з ним: у його рідну Долину (як сяяли очі, як радів зустрічі з рідним обійстям, школою, будівлею суду, де працював його батько, як скромно обмовився про свій внесок у створення музею „Бойківщина“, пам'ятника борцям за Українську державу, ремонт церковної бані...). Кілька незабутніх львівських зустрічей, серед яких - відвідини гімназії (нині № 1), де навчався пан Омелян: моментально знайшов спільну мову зі школярами, впевнено цитуючи латиною

відомі вислови... Згадую і його затишне помешкання на тихій київській вулиці Заньковецької, й незвичне помешкання у Бібліотеці Стефаника... Завжди стоси газет, книг, „Літературна Україна" перечитувалась з олівцем, інтерес до всього, що відбувається в Україні... А бачили б Ви радість на обличчі пана Омеляна, коли студенти пов'язали йому на вулиці помаранчеву стрічку, - ще влітку 2004 р., коли так мріялося... І щоденні візити до Могилянки, у Центр штабу „Нашої України" в буремному листопаді того ж року. Він так любив Україну, так вірив у її краще майбутнє... Справжній патріот, природжений інтелігент, чутлива, надзвичайно скромна й невибаглива у побуті людина з незрівнянним почуттям гумору. Стоптані черевики і незмінний кашкетик, й одночасно мільйони важко зароблених власних статків - для розвитку науки, освіти, культури України.

... „Йдемо до Антоновичів", „зустрінемося в Антоновичів", „я - в Антоновичів" - щодня ці слова промовляють сотні студентів та викладачів Могилянки. Й промовлятимуть завжди. Вірю, що саме такі слова хотіли би почути пані Тетяна та пан Омелян. А може, й чують...

*Тетяна Ярошенко,
директор Наукової бібліотеки
Національного університету
„ Києво-Могилянська академія "*